

Nemškem. Pri koncertu je bila navzoča krema graške družbe — tako na primer rector magnificus, visoka aristokracija, glasbeniki, generaliteta — glavna reč pa je, da smo imeli 1000 gld. čistega dobička, ki so ga izročili mestu Ljubljani. Degner se je zelo pohvalno izrazil o koncertu. Dvorni svetnik Bischoff, predsednik Glasbenega društva, čigar učenec sem bil tedaj, pa je dejal očetu o meni: Es war ja recht schön, aber er hätte bei uns zuerst fragen sollen, weil ein anderweitiges Auftreten unserer Schüler prinzipiell eigentlich nicht gestattet ist.

Ko sem prišel l. 1900. v Ljubljano kot sodni adjunkt, sem se znašel v čisto drugačnem miljeju. Uvidel sem, da je naša glasba, zlasti ustvarjajoča, še na zelo nizki stopnji in da je občinstvo še zelo neizobraženo, kar je, če smo odkriti, tudi danes. Muzikalne vzpodbuje nisem imel začetkoma nobene. Šele pozneje sem našel v osebi opernega pevca Tita Olzewskega vzornega izvajalca svojih pesmi — vrhutega zelo ljubega prijatelja. Z njim sva prirejala vsako nedeljo popoldan koncerte v prijateljskem krogu, v tesnih prostorih mojega stanovanja. Ob Prešernovi stoletnici sem objavil skladbo ‚Pod oknom‘. Mislim sem na glasbeni zbornik s skladbami boljše fakture, sem Schwentnerja, s katerim sva hodila na izprehod za Ljubljano, pregovarjal, naj ga začne izdajati. Tako so se rodili natančno po mojih načrtih in po mojih željah Novi Akordi, ki so ob svoji desetletnici dobili tudi književno prilogo.“

„Ali menite, da bo novejša glasbena struja, ki jo Vi zastopate v Novih Akordih, zmagala? In če bo, zakaj?“

„Nisem prorok. Vendar prav nič ne dvomim, da bo moderna struja prodrla. Prodrla bo pa zato, ker je upravičena in potrebna. Moderni so uvedli novo harmoniko! ker nas stari harmonski aparat — kot ga ima na primer Haydn — ne zanima več. Pomislite,

koliko sto let se je delalo s tistimi par toni, ki jih imamo. Permutacije 12 tonov našega tonovnega sistema imajo navsezadnje tudi svoje meje. V melodičnem oziru ima torej iznajdba čim dalje bolj težko stališče, dasi ima velevažni pomočniki v bogatejši, večinoma narodno-karakteristno pobarvani ritmiki in v prostejših formah. Vedno večje težave pri ustvarjanju novih tvorb so dovajale do takoimenovane celotonovne lestve, k uporabljanju starih cerkvenih

tonovnih načinov, slednjic celo k abstruznosti lestve četrtničnih tonov. Glavni činiteljci moderne glasbe pa sta vsekakor neizmerno bogatejša harmonika in bujna, do skrajnosti izrazita instrumentacija. To so takorekoč zunanji znaki moderne glasbe. Moderna struja je torej potrebna; pa je tudi zato upravičena, ker je bistveno, to je glede duha popolnejša od stare. Ona išče namreč sorodstva z drugimi umetnostmi, zlasti s poetiko, se bliža besedilu, ga popolnoma absorbira. Iz tega posestrimstva z drugimi umetnostmi, z dramatikom, s slikarstvom in zlasti s poezijo se je izcimila programska muzika, zlasti od Liszta naprej, moderna opera od Wagnerja, moderna pesem približno od Hugona Wolfa. Popolna apercipcija vsebine dotičnega prizora, dotičnih čustev, je značilna za moderno. Če vzamete staro šolo, na primer Schuberta — ne Schuberta, on je že preveč moderen! — ampak kogarkoli naših starih, boste videli, da je melodija na besedilo le prilepljena. Moderni hočemo drugače: glasba in

besedilo naj se medsebojno pronikneta, da sta kakor ena misel, ki bije v dveh srcih. Sicer pa ni to nič novega, ker je že Wagner vstal in zmagal z istim načelom. Nekateri novih so sicer pustili Wagnerja glede harmonike in instrumentacije za seboj in uporabljajo mnogo kompliciranejši aparat, toda princip vedno je isti. Zato ne dvomim o bodočnosti moderne glasbe.

Dr. Gajmir Kralj